



Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispytatio XII. De causis Exco[m]municationis maioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

DISPUTATIO XII.

De causis Excommunicationis maioris.



QUAMVIS de causis censurarum indistincte & generaliter egerimus in Tractatu de Censuris in comuni, nihilominus, quæ ibi diximus, in hac Disputatione breui collectione ad excommunicationem applicabimus, ne Tractatus iste de Excommunicatione, adeo necessarius, mutilus relinqueretur.

DIFFICULTAS I.

Qui possint excommunicare.

CONVENIUNT Doctores, in omnibus illis & solis, in quibus est potestas Ecclesiastica ordinaria in foro contentioso, esse potestatem ordinariam excommunicandi, quos Tract. de Censuris in communi Difficultate I. V. assignauimus.

Est tamen difficultas, An Parochus habeat potestatem ordinariam excommunicandi.

Circa quam etiam si non desint, qui existunt Parochum eam habere pro casu furti & rapinae, imò qui existunt eam habere pro quibuscunque calibus adeo notoriis, ut non indigeant iudiciali indagatione: Vasquez tamen dub. 17. Auila 2. p. cap. 3. disputat. 1. dubio 1. & communiter Doctores negant Parochum potestatem ordinariam excommunicandi, & merito, quia nec ex suo munere, nec ex iure habet potestatem, seu iurisdictionem in foro contentioso: & licet forsitan aliquando ex iure excommunicare poterint, ut indicari videntur in cap. Cum ab Ecclesiis. 3. de Officio Ordinarii, iam tamen consuetudine abolitum est, quod si alicubi Parochus eam habeat, aut retineat, standum est ibi consuetudini.

In illis vero omnibus & solis reperitur potestas delegata excommunicandi, quibus, alias capacibus, fuerit commissa ab habente potestatem ordinariam, à qua ita dependet potestas delegata, ut quando potestas ordinaria delegantis deficit, aut impeditur, etiam potestas delegati deficiat aut impediatur, quando res est integra, id est non incepta: & delegatus, cui reuocata est iurisdictione, valide excommunicat quousque ad eum perueniat reuocatio.

Quæ verò requirantur in ferente excommunicationem, ut eam valide ferat, & quibus modis ferri possit, constat ex dicto Tractatu Difficultate V. & VI.

DIFFICULTAS II.

Qui possint excommunicari.

CONVENIUNT Doctores, eos omnes & solos, qui alicui superiori Ecclesiastico habenti iurisdictionem in foro contentioso, subditi sunt, posse excommunicari, ut generaliter de omni Censura diximus Tract. de Censuris in communi, Difficultate VI. I. & sequentibus.

Vnde nec creaturæ irrationales, nec Angeli, nec homines non baptizati excommunicari possunt, nec Papa, nisi forsitan in aliquo casu à Concilio generali, de quo in Tract. de Potestate Papæ & Ecclesiæ: nec idem à se ipso, nec defuncti, nisi vel indirecte quoad alios, ut alij nequeant ipsos Ecclesiasticis sepeleire, nec pro eis suffragia communia offerre; vel si directe, sumpta tamen excommunicatione pro declaratione, qua declarantur ex hac vita decessisse in excommunicatione: nec pueri ante vsum rationis, nec perpetuo amentes, qui ante vsum rationis in amentiam inciderunt; bene tamen qui post vsum rationis facti sunt amentes: pueri quoque impuberes ratione videntes excommunicari possunt, non solum à iure, sed etiam ab homine.

Subditus autem Episcopi existens in alieno Episcopatu, ut alienigena excommunicari nequit à suo Episcopo, nec medio statuto, nec medio præcepto, nisi ratione delicti in suo Episcopatu commissi, nec ab Episcopo Episcopatus in quo est, ut alienigena, nec medio statuto nec præcepto, nisi post delictum commissum, ut pro eo satisfaciatur. Vagabundi verò excommunicari possunt ab Episcopo loci in quo actu habitant; quia ratione actualis habitationis, quæ in vagabundis est loco domicilij, sunt subditi Episcopo illius loci: neque subditus Episcopi excommunicari potest à suo Episcopo existente extra suum Episcopatum, nisi quando Episcopus fuit expulsus à suo Episcopatu; quia tunc in loco viciniore suo Episcopatu potest, petita licentia ab Episcopo Episcopatus in quo est, quamvis non obtenta, suos subditos excommunicare, ut patet ex Clementina vnica de foro competentis: nec subditus Episcopi Suffraganei Archiepiscopo potest ab Archiepiscopo excommunicari: nec Principes supremi excommunicari possunt, nisi à Papa, ut docent communiter Doctores, siue privilegio illis omnibus communi, aut viua voce, aut aliter tradito, siue privilegiis peculiaribus: nec Religiosi, nisi à suis Prælati, aut à Papa, aut ab eius Legato. Addit tamen Henriquez lib. 13. cap. 25. excommunicatione lata à Legato non comprehendi, nisi in litteris fiat expressa eorum mentio.

Est tamen difficultas Primò, An communitas, ut populus, Capitulum, & Collegium, possit excommunicari.

Circa quam conueniunt Doctores, communitatem secundum se & immediate (id est personas communitatis, ut sunt membra & partes communitatis) non posse licite ab homine excommunicari ob idem crimen commune in vno negotio, v.g. in vna electione, etiam quando omnes peccant, quia ad minus hoc prohibetur ab Innocentio I. V. in cap. Romana. 5. de Sententia excommunic. dum ait, In vniuersitatem vel Collegium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus, sed in illos dumtaxat de Collegio vel vniuersitate, quos culpabiles esse constiterit promulgetur.

Et non solum prohibita est, seu illicita excommunicatio lata ab homine contra communitatem,

D d d in

Vasquez.
Auila.

Henriquez.

Vasquez. in quo Doctores conueniunt; sed etiam est nulla, ut contra non paucos docent Vasquez dub. 17. Nauarrus & Antoninus: quia quoties lex prohibet, ne circa aliquod genus personarum aliquid fiat, ut assignet legitimam personam circa quam fiat, & excludat personam circa quam non sit faciendum, ut contingit in presenti casu, irritat actum quem prohibet, ut quando lex prohibet ne talis persona instituitur hæres, ut docet Vasquez 1.2. disputat. 164. num. 34.

Vasquez. Sed quamuis communitas excommunicari non possit ab homine ob crimen commune in aliquo vno negotio; potest tamen excommunicari excommunicatione Iuri annexa: & quamuis non possit communitas excommunicari ab homine, possunt tamen excommunicari plures communitates ex his qui astiterunt ei negotio, etiam ut membra communitatis, ob idem commune crimen in aliquo vno negotio, dum non excommunicentur omnes illi, qui in eo negotio assistentes, & representantes communitatem, illud crimen commiserunt, quia omnes isti non possunt ut membra communitatis excommunicari ab homine, quamuis aliqui communitatis non astiterint ei negotio; possunt tamen omnes, ut membra communitatis, excommunicari ab homine ob diuersa crimina, alij ob vnum, & alij ob aliud; & etiam omnes ut particulares personæ etiam ob idem commune crimen ab illis, ut à particularibus personis commissum, quia in dicto cap. tantum est sermo de excommunicatione ab homine lata contra communitatem, ut talem ob peccatum commune ab ea commissum, quia non præsumitur omnes communitatis, qui assistunt alicui negotio, delinquere eodem communi crimine.

Secundò est difficultas, An excommunicatus nondum absolutus possit iterum excommunicari. Non desunt, ut refert Glossa in can. *Engeltrudam*. 3. quæst. 4. qui doceant non posse, quia eis videtur, quòd qui per excommunicationem existit priuatus bonis Ecclesiæ, nequeat iterum illis eisdem nondum restitutus priuari. Doctores tamen communiter docent, posse, & deducitur efficaciter ex cap. *Cum pro causa*. 27. de Sententia excommunic. & constat ex praxi Ecclesiæ, quæ id facit. Et merito: quia Ecclesiæ ex vna parte punire potest prout expedit, & ex altera iteratio censuræ nulli Iuri aduersatur. Ecclesiæ autem multiplicat excommunicationes, vel mediâ nouâ sententiâ ob diuersa crimina (quamuis etiam possit ob idem) vel medio Iure aut mandato (quibus sit annexa excommunicatio) ob multiplicem transgressionem Iuris aut mandati.

Secunda autem excommunicatio (& idem est de tertia, & de alijs) priuat antea excommunicatum eisdem bonis, non ea auferendo, quod fieri non potest, ut probatur ratione aduersariorum, sed impediendo ne restituantur, quousque etiam etiam ipsa secunda auferatur, quia, quantum est ex se, priuat illis.

DIFFICULTAS III.

Ob quam causam possit ferri & infligi Excommunicatio maior.

10 COnueniunt Doctores, excommunicationem maiorem non posse ferri & infligi, nisi ob

peccatum mortale, ut dicitur in can. *Nemo Episcoporum*. 11. quæst. 3. & in Tridentino sess. 24. cap. de Reformatione: & non solum non posse ferri, sed nec validè, adhuc à Papa; quia excommunicatio maior est pœna nimis excedens, iniusta, & aequalis peccato veniali, ac proinde nulla, ut etiam diximus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate x.

Ex quo fit, eum, qui in transgressionem statuti præcepti, cui annectitur excommunicatio maior ipso facto incurrenda, excusatur à culpa mortali siue defectu plenæ aduertentiæ, siue vi aut metu, siue graui aliqua necessitate, siue alia via, non currere eam excommunicationem.

Excommunicatio ergo maior ipso facto incurrenda, annexa legi aut præcepto, indicium est transgressionis legis aut præcepti sub mortali, & sic iudicandum est obligare, quamdiu oppositum non constat, in quo Doctores conueniunt: imò etiam excommunicatio maior comminatoria, ut contra nonnullos docent Suarez dist. 18. sect. 3. Anst. 2. p. cap. 5. disp. 1. dub. 4. & Vasquez 1.2. disputat. 158. cap. 5. quia statim post transgressionem legis aut præcepti potest excommunicatio validè ferri & infligi, & nequit validè ferri & infligi nisi ob peccatum mortale. Quòd si post transgressionem non potest ferri licitè, quando in Iure aut in præcepto, cui est annexa excommunicatio comminatoria, non fuit facta trina monitio, vel pro tribus cum competentibus temporum intervalis, non est ex defectu grauitatis transgressionis; quia transgressio tali monitione non fit graui, quando ante talem monitionem non erat graui (nisi aliquando ex nouo fine, aut ex noua circumstantia) sed quia Iudicibus Iure præcipitur, vidèto modo admonere ad ferendam excommunicationem sententia superaddita legi aut præcepto.

Et non solum excommunicatio maior non potest ferri, adhuc validè, nisi ob peccatum mortale, sed etiam non potest nisi ob mortale exterius, non inobedientiæ respectu Ecclesiæ præcipientis: sed non potest licitè ferri, nisi ob peccatum inobedientiæ respectu Ecclesiæ præcipientis, saltem sub comminatione censuræ; bene tamen validè, ut contra Suarez & Auilam indicant *Concordantia* 1. p. §. 9. & 10. & Vasquez dub. 16. ad finem.

Obseruandum est, quòd quamuis excommunicatio maior possit validè ferri pro quacunque mortali inobedientiæ respectu Ecclesiæ, quicunque mortalis digna est excommunicatio maior; tamen illicitè fiet: quia si pro quacunque feratur, fiet ut excommunicatio maior, quæ instituta est in animarum medicinam, reducat in eorum perniciem, quia fideles nimis exacerbat, si ita temerè & ita facile feratur.

Et non solum excommunicatio maior potest validè & licitè ferri à Iure, & etiam ab hominibus pro peccatis præteritis, sed etiam pro futuris sub conditione, si fiant, vel expressè, vel subintelligèta. v. g. Si quis non admiserit, vel, Qui non admiserit conceptionem Virginis absque peccato originali, si ipso facto excommunicatus.

Et quando excommunicatio maior fertur contra facientes aliquid opus, non comprehendit consulentes nec mandantes opus illud; quando in Iure ipso, aut in præcepto cui annectitur, non significatur; nec comprehendit opus non com-

pletum seu perfectum in suo genere, ut excommunicatio, quæ fertur contra scribentes ad Moniales, non incurritur, nisi scriptura ad illas perveniat; & quæ fertur contra occidentes Clericum, non incurritur à propinante venenum, nisi sequatur mors; & quæ fertur contra hæreticos, non incurritur ob solam exteriorē prolationem hæresis (quamvis plenè voluntariam) absque assensu interiori hæretico. Ratio utriusque supradicti est, quia latio seu impositio pœnæ est odiosa, ac proinde omnino strictè interpretanda; qui autem consulit vel mandat opus, aut efficit illud non perfectum, non dicitur omnino strictè illud opus facere.

Addimus, quòd quando excommunicatio maior etiam fertur ob consilium, vel ob mandatum operis, non incurritur non secuto opere, quamvis opus miraculosè impediatur, quando fertur principaliter tantum ob opus, ut fertur excommunicatio contra mandantes & consulentes percussorem Clerici: at quando etiam fertur principaliter ob consilium aut mandatum, statim incurritur ante opus secutum. Imò quamvis numquam sequatur, ut in Clementina de Pœnis cap. i. fertur excommunicatio maior contra Religiosos Mendicantes, qui in concionibus docent aliquid animo retrahendi populū à solutione decimarum. Quomodo verò excommunicatio lata ob consilium, vel ob mandatum lata principaliter ob opus, non incurritur, quando ante opus secutum præcedit respicientia efficax consilij aut mandati, constat ex dictis Tractatu de Censuris in communi, Diff. xv. & etiam quomodo non incurritur excommunicatio lata ob opus completum, quando inchoationis antea factæ præcedit respicientia efficax.

DIFFICULTAS IV.

Quomodo ferenda est Excommunicatio maior.

Supponimus, ad ferendam excommunicationem maiorem requiri plenam advertentiam & intentionem ferendi illam; & non sufficere intentionem excommunicandi non expressam exterius, utpote non sensibilem, & non humanam, sed requiri expressionem exteriorē dictæ intentionis siue verbis, siue scripturâ, siue nutibus factam.

Hoc supposito, conveniunt Doctores, excommunicationem maiorem ferendam esse signis exterioribus, quibus Superior sufficienter exprimat se excommunicare aliquem, ut dicendo: *Te excommunico*, aut, *Te vinculo excommunicationis in nodo*, aut, *Te muncrone excommunicationis percuto*, aut, *Te prius seu separo à communione fidelium*, aut, *Te ab Ecclesia præcindo*, aut aliis æquivalentibus. Et quamvis his verbis, *Denuntio te excommunicatum*, ex vi eorum non sufficienter exprimat se excommunicare, quia eis vi eorum solum significatur denuntiatio excommunicationis, quæ ipsam excommunicationem supponit. Ex circumstantiis tamen, aut ex aliis verbis adiunctis, solet illis exprimi excommunicatio, ut fit quando proferuntur à Superiore, sicut etiam quando profert verba illa, *Novis te excommunicationem incursum*; quia à Superiore proferuntur practicè, ut significant denuntiationem seu notificationem practicam, seu effectivam excommunicationis. Illis quoque ver-

bis, *Nullus cum Petro communicet*, sufficienter exprimitur excommunicatio, quando proferuntur à Superiore post cognitionem causæ, & per modum sententiæ: imò eis significatur excommunicatio maior, & non minor, ut contra Hugolinū & Sayrum aduertit Suarez disp. 18. sect. 4. quia eis significatur, illum privari communione fidelium, per quod definitur excommunicatio maior in cap. penult. de Sententia excommunicat.

Et ut constat ex Tractatu de Censuris in communi, Difficul. v. eis verbis imponitur excommunicatio maior lata, quæ statim incurritur, & non ferenda postea, quibus significatur excommunicationem vel tunc seu actu infligi, vel statim ac fit transgressio iuris aut præcepti: ut quando imponitur verbis excommunicationis Præsentis Indicativi, ut quando dicitur, *Te excommunicamus*; & quando imponitur Verbis Imperativi, aut Optativi, quibus non committitur, aut quasi imperatur alteri executio excommunicationis, ut quando dicitur, *Incidus aut incurras excommunicationem*; & etiam quando imponitur Verbo Substantivo Præsentis Imperativi, aut Optativi, aut Futuri Indicativi, addito Participio præteriti excommunicationis, ut quando dicitur, *Sis excommunicatus*, *Eris excommunicatus*; & etiam quando imponitur aliis verbis idem significantibus, ut quando dicitur, *Incidis, incurras excommunicationem*; & etiam quando imponitur annexa Iuri aut præcepto sub conditione (siue expressa siue subintellecta) transgressionis futuræ verbis comminatoriis excommunicationis, superaddito verbo *lata sententia*, aut *ipso facto*, aut *ipso Iure*, ut quando dicitur: *Fiat hoc sub pœna excommunicationis maioris lata sententia*, &c.

Eis verò verbis imponitur excommunicatio maior non lata, sed tantum ferenda à Iudice, quibus non significatur statim, ac fit transgressio iuris aut præcepti, quibus comminatoriè annectitur, ut quando annectitur solis verbis comminatoriis excommunicationis, non addito verbo *lata sententia*, nec *ipso facto*, nec *ipso Iure*, nec alio æquivalente; ut quando solum dicitur, *Fiat hoc sub pœna excommunicationis maioris*, & etiam quando annectitur verbis excommunicationis de futuro, ut quando dicitur, *Excommunicabimus*; & quando annectitur Verbis Præsentis Imperativi, aut Optativi, quibus quasi imperatur, & committitur alteri executio seu inflictio excommunicationis, ut quando dicitur, *Qui hoc fecerit excommunicetur*.

Addimus, quòd quando est dubium an verba contineant excommunicationem latam, iudicandum est eam non continere, sed tantum ferendam, quia odia sunt restringenda: secus est quando quis est dubius an sit lata excommunicatio verbis non dubiis; sicut quis non obligatur lege dubia verbis dubiis tradita, bene tamen quando est dubius, an sit lex verbis non dubiis tradita.

DIFFICULTAS V.

Utrum Excommunicatio maior possit ferri absque prævia monitione canonica.

Circa monitionem præviam ad ferendam excommunicationem maiorem, constat ex Tract. de Censuris in communi, Difficul. xvi. 1. ad ferendam excommunicationem maiorem medio

Ddd 2 Iure

Iure aut medio præcepto, siue generali siue speciali, pro transgressione futura sub conditione si fiat, siue expresse siue subintellecta (vt quando dicitur, *Qui scit aliquem deliquisse tali delicto id patefaciat, intra tres dies sub pena excommunicationis maioris, ipso facto incurrenda*) non prærequiritur aliam monitionem, quam lationem Iuris aut præcepti, ei annexando excommunicationem ipso facto incurrendam: quod quoad lationem excommunicationis medio præcepto, siue generali siue speciali (in quo est maior difficultas, quam medio Iure) satis indicatur in cap. *Romana*. 5. de Sententia excommunicationis, in 6. & in cap. *Reprehensibilis*. 26. de Appellationibus. Ad ferendam tamen excommunicationem siue generaliter siue specialiter ob peccatum iam præteritum, quæ tantum fertur ab homine, & sententia noua post peccatum iam omnino commissum, præquiri monitionem, constat ex cap. *Sacro*. 48. de Sententia excommunicationis, & ex dictis capp. *Romana*. & *Reprehensibilis*.

Est autem generaliter prærequisita monitio, vt sic feratur excommunicatio, nempe ab homine, noua sententia post peccatum omnino commissum propter illud, etiam quando fertur à Prælato spoliato sua Ecclesia, ad defensionem sui Iuris, & etiam vt Iudex ferat nouam excommunicationem ob delictum iam factum, ob quod iam est incurta excommunicatio aliàs Iuri aut præcepto annexa ipso facto, & vt Iudex ferat excommunicationem quam Ius comminatur, & non imponit ipso facto, quia pro nullo ex his tribus casibus, nec pro alio sit alicubi exceptio. Habet autem locum monitio ad ferendam excommunicationem ob peccatum iam præteritum, quando, antequam excommunicatio feratur à Iudice, factum est peccatum contra Ius aut præceptum aliquod siue naturale siue positium, cui non est annexa excommunicatio saltem ipso facto, quia tunc vt à Iudice feratur excommunicatio, debet ante commissum peccatum præsupponi monitio, & sub comminatione excommunicationis siue generaliter siue specialiter facta.

Hæc autem monitio prærequisita, vt feratur excommunicatio ab homine pro peccato omnino præterito noua sententia post illud omnino commissum, debet imprimis esse iussio Iudicis: quia prærequiritur, vt excommunicatio non feratur nisi contra inobedientes Ecclesiæ; imò ipsi excommunicanti, aut eius antecessori, quia non erunt tales nisi contra iussionem illius. Secundò debet esse sub comminatione excommunicationis, vt indicatur in cap. *Sacro*. 48. de Senten-

tia excommunicationis. Tertiò debet esse iudicialis, id est, non priuatim facta, sed ordine Iuris, & nomine Iudicis, & ipsi reo in persona propria, nisi malitiosè abscondatur: quia si abscondatur, iusticiet quod fiat in loco, vnde præsumatur quod ad eius notitiam perueniet, dum verè perueniat. Quartò debet esse trina, vel vna pro tribus, pro tribus interuallis, nisi necessitas postulat temporum interualla moderari, vt disponitur in c. *Constitutionem*. 9. de Sententia excommunicationis, in 6. Deinde quintò, vt feratur excommunicatio contra eos qui communicant cum excommunicato in locutione, & in aliis ob quæ Iure incurritur excommunicatio minor, requiritur vt monitio canonica, & competens, & quod ea monetur nominatim ille qui excommunicatione est ligandus, vt disponitur in dicto cap. Tandem sextò, quod monitio fiat coram personis, quibus possit iurisdicte probari, vt disponitur in dicto cap. *Sacro*. Etiam generaliter prærequisita monitio cum omnibus dictis conditionibus in omni casu, vt modo dicto feratur excommunicatio ab homine, quæ absque fundamento aliquis excipitur, vt latè diximus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate XVI. II.

Ita tamen monitio debet esse præceptiva & iudicialis, imò & quod ad notitiam rei perueniat, vt excommunicatio aliter lata sit nulla Iure Ecclesiastico naturali. Quod verò sit trina, vel vna pro tribus, & cum competentibus dierum interuallis, iam quando necessitas id non postulat moderari, non est necessarium ad valorem excommunicationis (sicut neque quod fiat sub comminatione excommunicationis) sed vt licite feratur, quantum feratur à Iudice delegato, etiam quando in delegatione additur, quod feratur trina monitio: quod fiat coram personis quibus possit iurisdicte probari, tantum prærequiritur vt licite fiat, vt disponitur in dicto cap. *Sacro*: & quod ea monetur nominatim qui excommunicandus est, necessarium est ad valorem excommunicationis, quæ fertur contra eos qui communicant cum excommunicatis in locutione, & in aliis ob quæ Iure incurritur excommunicatio minor, vt disponitur in dicto *Constitutionem*, imò & quod sit canonica & competens, vt patet ex ipso cap. & ex cap. *Statutum*. 13. Ac proinde excommunicatio ad valorem dictæ excommunicationis prærequirit monitionem cum sex conditionibus enumeratis §. præcedenti, quia aliter non erit competens & completè canonica.

